

OGSÅ GRUPPER BLIR RAMMET AV SYKDOM

GRUPPER HAR SIN EGEN PERSONLIGHET OG KULTUR.

POT ER MISTENKSOM, KIRKEN FORSONENDE.

BALANSEGANGEN MELLOM SUNN OG USUNN GRUPPEKULTUR ER SKJØR.

Grupper er som poteten. De kan brukes til alt. Grupper kan forføre, ødelegge, misbruke, skape syndebukker. Grupper kan også helbrede, skape, inspirere.

I dag har vi grupper for alt og alle - støttegrupper, arbeidsgrupper, terapigrupper, fritidsgrupper. Men kanskje vet vi ikke nok om de mekanismer og drivkrefter som er en del av gruppens indre liv.

Innen psykiatrien er gruppeterapi en mer og mer anvendt behandlingsmetode. At feltet hittil har manglet norsk lærebok om gruppeanalyse, har avdelingsoverlege Sigmund Karterud ved psykiatrisk dagavdeling på Ullevål sykehus nå gjort noe med. Nylig utkom hans altomfattende lærebok. Karteruds kunnskap er også relevant for de mange grupper og organisasjoner vi alle er del av, offentlig og privat.

Akkurat som individet har også gruppen sin personlighet og sin egen kultur, alt etter den funksjon den skal fylle.

- Ta POT. Dens gruppekultur må være basert på mistenksomhet. Den må være litt småparanoid, skal landet forsvares. Samtidig som gruppekulturen rendyrkes, er balansegangen viktig. Det kan bli veldig galt hvis POT begynner å se spøkelser ved høylys dag.

Det er gruppens leder som skal sikre balansegangen. En meget krevende oppgave. I spesielle tilfeller er det derfor nødvendig med et ytre kontrollorgan, som påser at lederen klarer denne oppgaven, påpeker Karterud.

VIKTIGE GREP

En gruppe er som et akvarium. Når en ny fisk slippes oppi, begynner reforhandlinger. Er det nye medlemmet snill, farlig? Kan han/hun true min posisjon? Uroen varer til nye og gamle medlemmer gjennom ord, handlinger og symboler har fått kartlagt hverandre og blitt trygge på hverandre. Det er derfor viktig å ikke ha for mange nykommere på en gang, eller for hurtige utskiftninger. Dette gjelder også ledelsen.

Ulikhet er en dyd. Du setter ikke åtte depressive damer i samme gruppe. Hvis gruppen rommer to diametrale motsetninger, er det lurt å finne andre personligheter som fyller gapet mellom polene, råder gruppeeksperten.

Erfaringer viser at folk fungerer best i mindre grupper. Selv opererer Karterud med grupper på seks til åtte personer i sitt pasientarbeid.

Store grupper kan lett føles farlig. I gruppeanalytisk utdanning kommer Karterud sammen med ca. 100 personer i en ustrukturert storgruppe. Oppgaven er å granske seg selv som

gruppe. Når folk ikke kjenner hverandre og når lite er forutsigbart, blir folk fort redde, og "massepsykotiske" fenomener settes i sving. Det er derfor viktig at fagfolk har opplevd og kan mestre primitiv massepsykologi, påpeker Karterud.

SJEL?

Grupper er mer enn summen av enkeltindivider. Men hva er dette "mer"? Har grupper sjel?

- Ikke i bokstavelig forstand. Jeg foretrekker heller å snakke om et gruppeselv. Medlemmene låner bort deler av sitt individuelle selv til gruppeselvet. Noen gjør det mer enn andre, nemlig ildsjelene som dypt identifiserer seg med gruppens ide eller prosjekt.

Gruppeselvets "sinnstilstand" påvirker enkeltindividene. Tydeligst ser vi dette i demoraliserte og utbrente grupper. Alle lider, lider men ingen klarer å gjøre noe med det. Den beste medisin mot et tilstivnet og oppsplittet gruppeselv er regelmessige samtaler om hvordan man fungerer som gruppe, anbefaler Karterud.

Å kjenne seg selv ser vi på som en dyd for det enkelte menneske, men også grupper må forstå seg selv. På Karteruds egen arbeidsplass, som håndterer svært kompliserte gruppeprosesser, møter staben hver 14. dag med en ekstern konsulent, for å reflektere over seg selv som gruppe.

Vi lever i en individualisert tidsalder, med en utbredt tendens til å benekte kollektive sammenhenger. I stedet for å ta med en dårlig fungerende arbeidsgruppe til "doktor", søker enkeltindividet kur for sine privatiserte "vondter", plager som blir løst fra sin sammenheng.

Vår kultur overfokuserer på det individuelle selvet og undervurderer betydningen av gruppeselvet. Dette er kostbart, ofte hemmende for kreativiteten og noen ganger regelrett farlig, advarer Karterud.

Sakset fra "Aftenposten" 13.01.2000

Av journalist Sylvi Leander